WIKIPEDIA

Cornisch

Van Wikipedia

Dit artikel is gesjreve (of begós) in 't Mestreechs. Laes hie wie v'r mit de versjillende saorte Limburgs ómgaon.

't **Cornisch** of **Cornish** (inheimse naom *Kernowek*, in awwer spellinge *Kernewek* of *Kernuack*) is de Keltische taol die vaanajds in 't Ingels graofsjap Cornwall gesproke woort. De taol is 't ingste verwant aon 't Bretons en (in minder maote) 't Welsh Ze is in d'n achtienden iew oetgestorve meh in de twintegste iew nui leve ingebloze. De Britse euverheid erkint de Cornische taol oonder sjapiter II vaan 't Europees Handves veur Minderheidstaole.

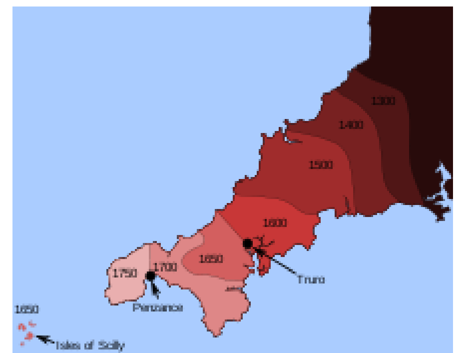

'ne Pub in Penzance mèt Cornisch op de gevel. Zoe'n opsjrifte kinne op väöl plaotse in Cornwall, zeker in 't weste, weure gezeen.

Inhawd

Historie

Wie häör zöstertaole stamp 't Cornisch aof vaan 't Brits, de Keltische taol die in de ajdheid in Groet-Brittannië of groete deile daovaan woort gesproke. Bij d'n inval vaan de Angelsakse weke de Kelte, veur zoewied neet geassimileerd, oet nao Armorica (wat daovaandan Bretagne góng heite) en nao de westeleke oetheuk vaan 't eiland: Cumbrië, Wales en Cornwall. Op dat memint mote de veer taole - neve Welsh, Cornisch en Bretons waor de veerde taol Cumbrisch, wat later in de middeliewe verdween - nog sterk opein geleke höbbe en ieder dialekte vaanein zien gewees. Cornisch en Bretons zouwe nog tot deep in de middeliewe oonderling verstoonbaar blieve.

't Laankzaam verdwijne vaan de Cornische taol oet Cornwall.

Ouch nao de oonderwerping vaan Cornwall door Wessex (roond 800) bleef de taol in gebruuk. Oostelek vaan d'n Tamar woort Ingels de veurtaol (graofsjap Devon), westelek daovaan bleef 't Keltisch in gebruuk. Dees situatie bleef oonveraanderd tot 't ind vaan d'n daartienden iew. In deen tied begós Cornwall vreidzaam te veringelse, wat 'n laankzaam versjuiving vaan de taolgrens tot gevolg had. Groete deile vaan 't graofsjap bleve evels de facto eintaoleg: oet de late middeliewe zien oetgebreide literair werke euvergelieverd, veural buunwerke.

Nao 1500 góng 't verval helder. In 1549 lag 't Ingels Liegerhoes aon alle kèrke 't Book of Common Prayer op, mèt gezaange in 't Ingels die de Latiense liturgie móste vervaange. In Cornwall, boe väöl lui gein Ingels kóste of wouwe spreke, lokde dat verzat oet. Dit verzat woort hel oonderdrök en de Ingelse taol woort in gans Cornwall doorgeduid. 'n Bijkoumende rei veur 't verval waor tot de band mèt Bretagne gooddeils verbroke waor.

Al in de zeventienden iew, wie de taol ziech had trökgetrokke tot in 't weste vaan Cornwall, merkde sommege op dat 't Ingels väöl mie woort gesproke en beter woort verstande es 't Cornisch. Wienie de taol oetstorf is neet dudelek. In häören tied woort Dolly Penthreat, 'n inwoenster vaan 't dörpke Mousehole die in 1777 storf, es de lèste mojertaolspreekster gezeen. Es twiede taol neven 't Ingels leefden 't evels laanger door. Zoeget t'rzelfdertied, en in 'tzelfde dörp, wis eine William Bodinar de taol oet de moond vaan Cornische vèssers te liere. Zelfs in de late negentienden iew gaof 't nog lui die get devaan wiste. Oet de moond vaan John Davey, 'ne boer oet Zennor, wis me in deen tied nog e veerske op te teikene. Zelfs in d'n twintegsten iew gebruukde sommege nog Cornische wäörd en oetdrökkinge - meugelek gaof 't ouch toen nog lui die drin kóste conversere.

't Greujend Keltisch nationalisme in zjus dezen tied reep in väöl Cornishmen 't verlange op um de taol te liere. Henry Jenner publiceerde in 1904 e handbook veur 't Cornisch. Heer had ziech daoveur gebaseerd op diverse aw tekste. Dees publicatie zuut me dèks es 't begin vaan de Cornische heropleving. Diverse werke volgde in de loup vaan d'n twintegsten iew. Zeker vaanaof 1980 begóste ummer mie lui 't Cornisch ouch weer es spreektaol te gebruke. Dit leide wel tot discussies euver de te gebruke vörm. Vaanajds hadde de revivaliste gebruuk gemaak vaan 't *Unified Cornish* wat Robert Morton Nance vaanaof 1929 had oontwikkeld. Ken George waor dao neet gans tevrei mèt en oontworp in 1986 't *Kernewek Kemmyn*. Roond dezelfden tied kaom Richard Gendall mèt 't *Kernuack Nowedga*, 'ne vörm dee ziech in tegestèlling tot de veurege neet op 't Middelcornisch meh op 't laat-Cornisch vaan de zeventienden en achtienden iew baseert.

In 2002 kraog de taol erkinning vaan de Britse euverheid oonder 't Europees Handves veur Minderheidstaole. Mèt dees erkinning woort wel dudelek wie groet 't probleem vaan de oonderling strijege standaarde waore. Me naom in 2008 daorum 'ne nuie vörm aon, de *Standard Written Form* of *Furv Skrifys Savonek*. De mieste oteurs höbbe hun eige spellingsveurkäöre laote valle veur deze nuie standaard.

Intösse heet de taol e hemfelke sprekers, verspreid euver gans Cornwall meh get talrieker in 't weste vaan 't graofsjap boe de taol noets gans weg is gewees. Me sjat tot 't in 2015 zoe'n 300 à 400 mojertaolsprekers gaof, bekaans allemaol kinder, en zoe'n 300 à 600 vleujende twiedetaolsprekers. E groeter aontal, oongeveer 3.000 lui, kin mètkoume in sumpel gesprekke. Zoewel veur de nui generatie mojertaolsprekers es veur de lui die 't Cornisch later liere weurt väöl gedoon. Diverse literair werke zien vertaold, loupend vaan Kuifje[1] tot aon de Biebel. De Cornische Biebel oet 2011 is nog oet 't Ingels vertaold; intösse löp e perjek um 'm gans oet de groondteks te vertaole. Ouch orzjineel literatuur versjijnt weer.

Kinmerke

't Cornisch deilt väöl mèt 't Welsh en nog mie mèt 't Bretons. De taol maak gebruuk vaan de typisch Keltische mutaties. 't Werkwoord kin oetgebreid weure vervoog, 't zelfstandeg naomwoord evels kin allein nao getal weure verboge en kint gein naomvalle. 't Gief e bepaold lidwoord *an*; 'n oonbepaold lidwoord oontbrik. 't Adjectief kump nao 't zelfstandeg naomwoord.

Versjèlle mèt 't Welsh lieke talriek, meh dat kump ouch door de oetereinloupende spellinge die de twie taole gebruke. Negeert me die, daan vèlt oonder mie op:

- 't Bepaold lidwoord in 't Cornisch is *an*, neet *yr* wie in 't Welsh
- 't Gief neet drei, meh veer mutaties, zjus wie in 't Bretons: verweiking, aspiratie, verhelling en gemingk.

- *l* en *r* zien neet vatbaar veur mutatie, wie dat in 't Welsh wel zoe is (*ll* > *l, rh* > *r*)

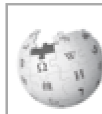
E versjèl mèt 't Bretons is tot 't Cornisch de klaanke *dh* en *th* heet gehawwe.

Rifferenties

1. Dalen Llyfrau - Tintin Kernewek (http://www.dalenllyfrau.com/Tintin-Kernewek-Cornish.html) *(sic)*

Extern links

- Ferdinand, Siarl (2013). Brief History of the Cornish language, its Revival and its Current Situation. "E-Keltoi", Vol. 2, 2 Dec. pp. 199–227 (https://www.academia.edu/5323710/A_Brief_History_of_the_Cornish_Language_its_Revival_and_its_Current_Status)
- Agan Tavas (http://www.agantavas.org.uk/), 't Gezèlsjap veur de Cornische taol
- Breursjap vaan de Cornische taol (http://www.cornish-language.org/)

D'r is 'n **Cornische editie** van Wikipedia, de vriej encyclopedie.